

MEGGYESMÁKOS

Mányoki Endre *tárcanovellája*

Két gond gyötör mostanában: Liget és a főzés. Kínoz, gyaktat – de azért ez ennél bonyolultabb. Mert hát önkéntes mindkét penitencia, legkivált a konyhai, de magamra mért kényszer az emlékezés is. S át is járkálnak egymás térfelére, hol zavadzálni, hol meg jó tanácsért; konyhamalacok közt ez már így szokás, nemkülönben az időkalendorok zaklatott életében.

Főként, ha a sütés kerül szóba. Mert főzni még csak elfőzőcskézek lángelmém szűk korlátai között, de sütni való dolgában rászorulok a segítségre. Mondjuk, a bolti réteslapra. Amire nem, az meg jön magától: „A mamié jobb volt, össze se lehet hasonlítani...” De ha egyszer a tésztaját is maga dagasztotta! – és máris Liget, a nagyanyám konyhája.

Álmosliget. Az intarzia, melynek darabkái persze, hogy nem valódiak, de amit felidéznek, legalább megtörténtek. Ez a fikarcnyi mese a meggyesmákosról, ez meg itt merő koholmány, noha akár meg is történhetett volna.

Anyám csak egyszer borított a fejemre ételt. Spenótot. Na, de a nagyanyám! Mit nagyanyám – a Marcsa!

Ha a Sári néni nem lett volna annyira kövér, talán megúszom. Vagy ha nem hárman akarnak rétest sütni. De hiszen nem is akartak hárman, nagymama, a szomszéd Marcsa meg a Sári néni, csak egyedül a mama. Mint mindig.

Ez volt az ő specialitása, a büszkesége, a meggyes-mákos. Rétes. És persze az egész família kedvence. Nem tudott eleget csinálni soha, hogy el ne fogyjon már-már a tepsiből. Csapkodott olyankor a kézikendővel, még össze is csavarta, nem mész onnan, ebadta kölkei, így kiabált, hogy mész meg kölkei, amikor a sütő körül ólálkodtunk a Zsoltival. Amikor meg kirakta a tepsit az asztalra, kész volt a tánc: én a figyelmet terelgettem, huzigáltam a szoknyakorcát, csikordítottam a háta mögött a hokedlit, bevertem a térdem a sparherdtba, ordítottam, s míg ő velem vesződött, a bátyám egész félrudat tépett ki a forró sütből. S nyargalt is nyomban a sufniba. Mondjuk, nekem már alig jutott, mire kiértem utána.

Mama akkor már volt vagy hetven éves, s noha vékony, mint a fűszál, mégsem ért ki időben a fáskamrához. Nem szabad forrón enni, hát ezerszer is hiába mondom, megfekszi gyomrotokat, de én nem fogok a Bence doktor után rohangálni, istenügyse nem, fetrengjetekek, majd megmondom apátoknak...

Akkor délután én voltam vele egyedül. Jöttem a suliból, ebédre. Zsolti talán focizott valahol, talán snurroztak a Csövesék udvarán, de hogy a mama mire készül, arról nyilván halvány sejtelve sem volt. Én meg nem futottam elárulni neki. Majd csak megoldom egyedül, úgy voltam vele, végtére is hétévesen az ember már nem szorul rá a bátyjára.

Mama már korán reggel nekilátott. Gyúrta a tésztát meg pihentette, aztán gyúrta megint, vándlingba rakta, letakarta, s mikor betámítottam, éppen kiborította a nagy, kerek asztalra. Széthengergette, aztán visszadugta a kockás kendő alá... Ne legyél láb alatt, kisfiam, mondta, mert rád találok ejteni a sodrófát. Bekucorogtam a sarokba, de persze ott is útban voltam, a mák a szekrényben lapult, léptem máshova, ott a porcukor tanyázott mögöttem, ácsorogtam a spejzajtóban, akkor meg a meggybefőtthöz rekesztettem el a bejárót.

Sokára lesz kész? – kérdeztem, mert a Zsolti, ha betoppan... Kész lesz, amikor kész lesz. Eriggyél ki biciglizni! Na persze, a háromkerekűvel, mint a dedósok! Akkor focizzál... Ha volna mivel. Pedig volt, de hát ki látott már olyat, pöttyös gumilabdával focizni! No hát, szaladj át a Mariska nénihez, kérj tőle pár szem hullott almát, megreszelem, jó lesz a mák mellé a töltelékbe. Így sorolta a teendőket, sokáig, mintha ezzel is időt nyerne.

A Marcsát nagyon utáltam. Kontyba volt a sárga haja rakva, és olyan volt az arca, mint egy fogatlan halálfej. Pongyolában járt, és a csontos, foltos kezét folyton beletörülgette. Már amikor nem akarta a hajamat simogatni. Mégis jól jött a megbízatás. Marcsa három házzal odébb lakott, és ha jó lassan megyek, hazáig akár három almát is meg tudok majd enni.

Csak nem rétest süt a nagyanyád?! Akkor meg mire kell az alma? Az életben nem evett még almát, el se bírná harapni a csupasz ínyével. Marcsa egyre kémlelte a tekintetem, ahogy az almákat rakosgatta. Olyan vacakokat, férgeseket meg ütődötteket, hogy egyre se fájdult rá a fogam. Rohantam vissza. Az lett a jutalmam, hogy ha hámozni nem is, reszelni segíthettem. Míg be nem rontott Marcsa a konyhába.

Ahhoz két ember kell, Lídia, hát nem mondtam elégszer, hogy ha rétest sütöl, üzenj értem? Egyedül hogyan rohangálnál, mint a macska, körbe-körbe az asztal körül, de hiába, mert lefolyik a tészta az oldalán, már persze, ha elég vékonyra nyújtod, ahogyan kell, máskülönben nem rétes lesz, hanem bodak, abba meg minek a töltelék, mire átharapná az ember, telimegy a szája a sületlen cuhajkával, akkor már jobb, ha pacsnit sütsz, abba nem kell se mák, se alma, a meggyet meg

majd megeszik a pulyák egyenesen az üvegből, ugye, jól mondom, kishuszár?

Mama, azt hiszem, embernek nem örült még annyira, mióta a frontról visszajött a férje, mint Sári néninek akkor éppen. Sári az összes kilójával beszuszogott a konyhába, viszem a Bandikát, ne legyen a nyakadon, kezdte a mondókáját, birsalmasajtot főzök, majd segít hámozni. De nem jutott el ideig. Várjál, Lídia, hárman többen vagyunk, nem kell annyit futkosni, mondta, és odacövekelte az asztal mellé, melyen nagyanyám már húzogatta a rétestésztát. Amit a Marcsa éppen a kezei közül próbált kiókumlálni.

Állj csak oda, védte a jussát nagyanyám, Sári néni mentőosztagként irányítva, Mária, te ott figyeljél, én pedig innen húzom. És meghúzta. De a hirtelen mozdulattól kilukadt a tészta, szétrepedt előtte, s tágult a szakadás erre is, arra is. Jajistenem, gyúrhatom össze, kezddhetem előlről! Sebaj, ti csak menjetek, Sára, vigyed a Bandikát!

Gyúrod ám, a rossebet gyúrod, minek azt újra összecupakkolni, elég, ha a magad felén föltekered, várjál, mutatom, engedj oda – és már túrta is ki a Marcsa a mamát a helyéről, így ni, látod, mondtam, szóljál, jövök, segíték, de te nem, neked aztán leesne a gyűrű az ujjadról...

Nagyanya megtántorodott, hátrafele kalimpált, s rátenyerelt a platnira. Még fel sem ordított, én már másztam át rohanva az asztal alatt, hogy megvédjem, vagy csak elrántsam a kezét a tűzről. Nyargaltam négykézláb, egyenesen a Marcsa lába elé, aki már úton volt futtában a tésztával, üvöltve: Sarolta, állj el az útból!

Semmit se láttam.

Csak azt, hogy Marcsa felbotlik bennem, s elterül. Mit művelsz, te szerencsétlen, ezt a Sári néni kiabálta, a mama sziszegett, én meg nem értem oda hozzá, mert a Marcsa, ahogy tápászkodott, a tésztával teli markával a hajamba markolt. Tele lett az arcom, a nyakam is ragaccsal. Ültem a földön, és próbáltam magamról levakarni. Adnátok egy konyharuhát végre? – ordította a Marcsa fél térden kucorogva, nagyanyám meg úgy nevetett, szipogva, sziszegve, fuldokolva, mintha ő volna a vegyigyár dudája fájront idején.

Sári mama nagy, meleg kendőt vetett az arcomra, és törölgette, súrolta rólam a rétestésztát. Aztán fölemelt lassan, gyere, lelkem, kicsi szolgám, vár a birsalma mindkettőnket. De majd bontok előtte öreg lekvárt, megeheted a kéréget.

Már csak a Zsolti hiányzott. Isten bizony. Ott állt az ajtóban, zihálva. Lesz rétes? Vagy lemaradtam?